

Redaktören har ordet

I detta nummer av Utbildning och lärande, som är det andra som ges ut i Högskolan Dalarnas regi, behandlas utbildningsverksamhet inom högskola, förskola och grundskolans tidigare år. Texterna problematiserar vetenskapliga förhållningsätt, verksamhetsförlagd undervisning, genus och skolprestation, läsning som bildning och slutligen kritikens (uteblivna) roll i förändringsprocesser.

När det gäller högskola tar Svärdemo Åberg, Calissendorff och Ståhle i den första artikeln sikte på elevers förberedelse för högskolestudier på gymnasiet genom att analysera hur det som kan kallas vetenskapligt grundat arbetssätt tar skriftspråklig form i svenska gymnasiearbeten inom samhällsvetenskapsprogrammet. I den andra artikeln analyserar Gardesten universitetslärares syn på verksamhetsförlagd utbildning inom lärarutbildningen. Gardesten utgår från Biestas betoning på utveckling av praxistraditioner och trycker på vikten av att den studerande utvecklar många och olika erfarenheter, samt betydelsen av att pendla mellan erfarenhet och reflektion över erfarenhet. Gardesten menar att lärarstudenten genom den verksamhetsförlagda delen av sin utbildning ökar akademins möjligheter till självförståelse och lyfter särskilt värdet av att i en sådan process ta hjälp av principiella pedagogiska distinktioner och teorier.

I de tre följande artiklarna riktas intresset mot förskolan och grundskolans tidigare år. I form av en systematisk litteraturöversikt presenterar Åhslund nordisk forskning om pojkars lärande och skolprestationer. Trots de nordiska ländernas långa tradition av en strävan efter likvärdighet och jämställdhet inom utbildningsväsendet konstateras att betygsskillnader mellan pojkar och flickor ökar i högre grad än inom OECD generellt. Åhslund identifierar två huvudområden: *Sociala förutsättningar som påverkar pojkarnas prestationer*, och *Krav och förutsättningar i klassrummet som påverkar pojkarnas prestationer*, för att därigenom visa på luckor vad gäller studier som relaterar förhållanden i lärmiljön och undervisningen till pojkarnas underprestationer.

I den fjärde artikeln argumenterar Fatheddine och Schmidt för att se litteraturläsning som *bildning*. Med en grund i hermeneutiska och fenomenologiska perspektiv framhåller de i sin artikel barns erfarenheter av läsning av skönlitteratur. Utifrån två olika studier argumenterar de för att vidga begreppet läsförståelse genom att innefatta olika aspekter. Mot bakgrund av begreppen *tolkning* och *horisont* riktar de blicken mot *hur* elever läser och *vad* som mer sker i läsningen.

Slutligen behandlar Von Ahlefeld Nisser och Olsson i den femte och sista artikeln förändringsprocesser i förskola och skola genom ett implementeringsperspektiv. Studien, som bygger på samverkan mellan en högskola, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), och en kommun. Utifrån arbete kring det framtagna materialet för förskola och grundskola finner man att diskussioner i olika grupper på förvaltningsnivå och i arbetslag snarare handlade om att bekräfta rådande verksamhet än om ett kritiskt granskande av densamma. Von Ahlefeld och Ohlsson drar därför slutsatsen att hållbart förändringsarbete av och i pedagogisk verksamhet kräver god tid för förberedelse,

genomförande och till återkommande samtal som leds av professionella samtalsledare. Författarna pekar även på den avgörande betydelsen av själva initieringsfasen för framgångsrik implementering.

Med detta nummer ges prov på god svensk forskning om utbildning och lärande som med varierade teoretiska och utgångspunkter och med stöd i studier med olika metodologiska upplägg riktar ljuset mot olika aspekter av utbildningsväsendet. Vår förhoppning är att de gedigna bidrag som artiklarna representerar ger upphov till fortsatt utveckling av kunskap av värde för det utbildningsvetenskapliga fältet. På så vis speglar dessa bidrag den bredd inom utbildningsvetenskapen som Utbildning och lärande önskar representera.

ÅSA WEDIN

Huvudredaktör